

PS-VIII.431.5.2017.TKoz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach
ul. H. Sienkiewicza 28; 69-100 Słubice

Na podstawie przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ((Dz.U. z 2016 r., poz. 575 ze zm. oraz Dz.U. z 2017 r., poz. 697 ze zm.)
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015r., poz. 1477)

Zespół kontrolny w składzie:

- Tomasz Kozłowski – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 102-1/2017 z dnia 25 kwietnia 2017 r. – przewodniczący zespołu kontrolnego;
- Sylwia Czujko-Bury – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 102-2/2017 z dnia 25 kwietnia 2017 r. – członek zespołu kontrolnego;

przeprowadził **28 kwietnia 2017 roku** kontrolę sprawdzającą w trybie zwykłym.

Zakres kontroli obejmował: ocenę realizacji zaleceń pokontrolnych (wydanych 12 marca 2015 r., w związku z kontrolą doraźną przeprowadzoną w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach, znak: PS-VIII.431.10.2014.ESzw) o treści:

1. Dokonywanie wnikliwej analizy sytuacji, potrzeb i możliwości wychowanków w pracy zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej.
2. Przestrzeganie określonej w przepisach procedury postępowania w tworzeniu, modyfikacji i zatwierdzaniu Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.

3. Objęcie wsparciem opiekunów usamodzielnienia pod kątem wzmocnienia ich kompetencji i odpowiedzialności za przebieg procesu usamodzielnienia. Do rozważenia możliwość dokonywania systematycznej oceny ich działalności, zaangażowania, osiągniętych postępów w pracy z wychowankiem w procesie usamodzielnienia.
4. Zbadanie szans i ukierunkowanie opiekuna usamodzielnienia i wychowanka na właściwą drogę edukacyjną, dostosowaną do możliwości psychicznych, emocjonalnych, edukacyjnych wychowanka.
5. We współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Cybince, ponowne dokonanie dogłębnego rozpoznania możliwości i potrzeb wychowanka pod względem samodzielnego funkcjonowania w środowisku, uregulowanie na tej podstawie jego sytuacji mieszkaniowej i zapewnienie mu szeroko rozumianego oparcia społecznego.
6. Wypracowanie we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej w Powiecie oraz z Placówką Opiekuńczo – Wychowawczą „Nasza Chata” w Cybince procedur postępowania w sytuacji usamodzielniania wychowanka z niepełnosprawnością intelektualną, w tym wychowanka nie posiadającego oparcia w rodzinie.

Kontrolą objęto okres od dnia wydania zaleceń pokontrolnych do dnia rozpoczęcia kontroli. Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli. Dokonano wpisu do książki kontroli pod pozycją 18.

Ustalenia w zakresie kontroli sprawdzającej

Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o udostępnioną dokumentację oraz ustne wyjaśnienia złożone przez Panią Annę Gołębiowską – Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

W celu dokonania oceny powyższych obszarów, analizie została poddana dokumentacja * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).* oraz dokumentacja losowo wybranej czwórki dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej objętych procesem usamodzielnienia * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).*

Z uwagi na fakt, że w chwili przeprowadzanej kontroli w zasobach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie nie była dostępna dokumentacja dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej, dokonano losowego wyboru dokumentacji dzieci umieszczonych w rodzinnej formie pieczy zastępczej.

ZALECENIE NR 1.

1. Dokonywanie wnikliwej analizy sytuacji, potrzeb i możliwości wychowanków w pracy zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Z analizy dokumentacji prowadzonej w Centrum wynika, że Dyrektor zobowiązał pracowników socjalnych uczestniczących w posiedzeniach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka do dokonywania wnikliwej analizy sytuacji, potrzeb i możliwości wychowanków przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni Centrum uczestniczyli w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nasza Chata w Cybince oraz dokonywali oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Analiza dokumentacji znajdującej się w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach wykazała, że na posiedzenia Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka pisemnie zapraszano wszystkie osoby wymienione w art. 130 ust. 1 pkt 1-7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wysyłane zaproszenia posiadały klauzulę o konieczności potwierdzenia możliwości lub niemożliwości uczestnictwa w zaplanowanym terminie.

W okresie objętym kontrolą siedemnastokrotnie dokonano ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w tym trzykrotnie dokonano oceny dziecka pełnoletniego. Nie wszystkie zaproszone osoby osobiście uczestniczyły w posiedzeniach. Odbywały się spotkania, w których w skład zespołu dokonującego oceny dziecka jedynie wchodził: pracownik socjalny lub koordynator (zamiennie – jak był koordynator nie było pracownika socjalnego), zatrudnieni w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach lub rodzice zastępczy. Tylko w dwóch spotkaniach uczestniczyli rodzice biologiczni dziecka, w jednym przypadku osoby znaczące dla dziecka, a jeden raz brał udział asystent rodziny. Rzadkością był udział specjalistów uczestniczących w posiedzeniach. Pedagog uczestniczący w posiedzeniach obecny był 5 razy. Tylko w jednym posiedzeniu uczestniczył psycholog. Udział przedstawicieli instytucji wymienionych w art. 130 ust. 2 ustawy był także rzadkością. Jednak udział przedstawicieli wymienionych instytucji nie jest obligatoryjny.

Ponadto nie we wszystkich przypadkach dziecko zostało wysłuchane przez podmioty dokonujące oceny lub odstąpiono od jego wysłuchania nie uzasadniając zajętego stanowiska, pomimo obowiązku wynikającego z art. 4a ustawy. Jedynie osoby pełnoletnie miały możliwość uczestniczenia w posiedzeniach zespołu.

W dokonywanych ocenach sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej dodatkowo uwzględniano opinie ze szkół, informacje na temat rodziny biologicznej dziecka uzyskane z ośrodków pomocy społecznej, wizyt koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w miejscu zamieszkiwania rodziny zastępczej, a także informacje uzyskiwane od kuratorów sądowych.

Ocena sytuacji dziecka została opatrzona datą sporządzenia, podpisami członków zespołu dokonujących oceny oraz datą i podpisem organizatora. Uwzględniała dane osobowe dziecka, aktualną sytuację prawną - w tym monitorowanie procedury adopcyjnej, ocenę stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb, informacje o funkcjonowaniu dziecka w szkole, w tym dane szkoły do której uczęszcza, aktualną sytuację rodzinną dziecka, wskazania do modyfikacji planu pomocy dziecku, ocenę zasadności dalszego pobytu w pieczy zastępczej oraz składu zespołu dokonującego oceny sytuacji dziecka.

Z analizy protokołów, sporządzanych podczas oceny wynika, że przeprowadzona ocena sytuacji dziecka nie uwzględniała rzetelnej analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną w celu jego ewentualnej modyfikacji, mimo wymogów ustalonych w art. 129 pkt 2 i 3 ww. ustawy. Najczęściej, bo aż sześciokrotnie wskazywaną metodą pracy z dzieckiem i rodziną podawano lakoniczny zapis – wizyty w miejscu zamieszkania, rozmowy. Dwukrotnie wskazano możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej i prawnej. W dwóch przypadkach rubryka ta nie została w ogóle wypełniona. U dziecka * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764),* jako metody stosowane w pracy wskazano informacje o konflikcie rodzica zastępczego z rodziną biologiczną, problemy z przestrzeganiem higieny, w tym higieny jamy ustnej, bądź też wskazano możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej. W rubryce wskazania do modyfikacji planu pomocy dziecku za każdym razem uzupełniano ją zapisem brak.

Po dokonaniu oceny sytuacji dziecka PCPR w Słubicach informowało właściwy sąd o sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz o sytuacji rodziny naturalnej wraz z opinią zasadności dalszego pobytu w pieczy zastępczej, która na podstawie art. 131 ust.2. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przesyłana jest do właściwego sądu.

Ważnym narzędziem w pracy z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej jest opracowana dla niego diagnoza psychofizyczna. Ustawodawca wprost nie określił obligatoryjności opracowania przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej diagnozy psychofizycznej, jednak w celu dogłębnego poznania potrzeb i możliwości dziecka jest ona niezbędna.

Na podstawie analizy akt w zakresie ocen nie stwierdzono nieprawidłowości w odniesieniu do terminu ich dokonywania.

W realizacji zadania stwierdzono **istotne uchybienia**, polegające na:

- dokonaniu oceny okresowej sytuacji dziecka w niepełnym składzie specjalistów;
- niedokonywaniu pełnej diagnozy potrzeb i możliwości wychowanków;
- niewysłuchiwaniu dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, stosownie do art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- braku analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną podczas posiedzeń Zespołu.

Akta kontroli: str.13 – 248,249-261

– zalecenie nr 1 jest w trakcie realizacji – stwierdzono istotne uchybienia.

ZALECENIE NR 2.

2. Przestrzeganie określonej w przepisach procedury postępowania w tworzeniu, modyfikacji i zatwierdzaniu Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.

Podczas kontroli zbadano dokumentację czterech wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych. Teczki dzieci wyłonione zostały podczas próby losowej. W dokumentacji wychowanków zawarte były m.in. zaproszenia na zespół ds. oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, opinia do sądu dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, korespondencja ze szkoły dotycząca ocen i zachowania dziecka, oświadczenia opiekuna prawnego o wyrażeniu zgody na pełnienie funkcji opiekuna dla osoby usamodzielnianej, karta kontaktu z rodziną zastępczą, plan pomocy dziecku umieszczonemu w rodzinnej pieczy zastępczej oraz indywidualne plany usamodzielnienia.

W toku kontroli ustalono że z czwórki badanych dzieci, tylko w jednej teźce była sporządzona opinia z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Obecnie pozostała trójka dzieci nie posiada diagnoz psychofizycznych, ani opinii z poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że gdy dziecko trafia do pieczy zastępczej, wówczas Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach informuje rodzinę zastępczą o możliwości zapisania dziecka na badania w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, czy też pomaga w kontakcie z poradnią w ustaleniu terminu badania. Dyrektor wyjaśniła także, że w przypadku, gdy Centrum otrzyma informację ze szkoły, ośrodków pomocy społecznej, rodziców lub na podstawie zaświadczeń lekarskich wynika, że dziecko ma specjalne potrzeby edukacyjne, potrzebę udziału w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, czy też istnieje

konieczność objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą albo leczeniem i rehabilitacją, organizator służy wsparciem i pomocą.

Podczas analizy programów usamodzielnień kierowano się przepisami art. 145 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wszyscy z czworga wychowanków posiadali sporządzony Indywidualny Program Usamodzielnienia (IPU), zgodnie z procedurami wskazali osobę, która podjęła się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia, IPU opracowany został przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia i potwierdzeniem kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie. W jednym przypadku zmiana w Indywidualnego Programu Usamodzielnienia została dokonana wraz z opiekunem usamodzielnienia i potwierdzona przez kierownika jednostki. W chwili obecnej żaden z wychowanków nie złożył wniosku na usamodzielnienie, a tym samym nie posiada jeszcze oceny końcowej usamodzielnienia.

Z analizy dokumentacji wychowanków wynika, że nie wszyscy posiadają zmodyfikowany program usamodzielnienia, ponieważ nie zaszła taka potrzeba, o której mowa w art. 140 ust.1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wszyscy z wychowanków zadeklarowali dalszą naukę pozostając w rodzinie zastępczej. Modyfikacja planu usamodzielnienia może nastąpić w momencie zmiany ich sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej. Działania realizowane w powyższej części opisowej wychowanków * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).* oraz ujęte w programie usamodzielnienia są dostosowane do możliwości i potrzeb osoby usamodzielnianej.

Zespół kontrolny ustalił, że wychowankowie zostali zobowiązani do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia zatwierdzonego przez dyrekcję Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Ustalono również że, wychowankowie zobowiązali się również do aktywnego współdziałania z opiekunem programu usamodzielnienia w celu jego skutecznej realizacji.

Z analizy jakościowej IPU wynika, że dokumenty te ograniczają się tylko do spisania działań zaproponowanych przez wychowanka, a brak diagnoz we wcześniejszym etapie pracy z wychowankiem powoduje, że trudno ocenić potrzeby wychowanków i ich możliwości. Kontrolujący uważają, że aby dobrze określić program usamodzielnienia dla wychowanka trzeba znać jego potrzeby i możliwości. Należałoby pomóc wychowankowi w ocenie własnych zasobów i możliwości i nakierować go na właściwą, najlepszą dla niego drogę życiową. Kontrolujący uważają, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach powinno zapewnić usamodzielniającym się wychowankom możliwość korzystania z jednostki specjalistycznego poradnictwa, tj: psychologa, doradcy zawodowego, prawnika.

Stwierdzono **uchybenia** w obszarze oceny potrzeb wychowanka, co może mieć przełożenie na określenie właściwego kierunku działań w procesie usamodzielnienia wychowanka pieczy zastępczej.

– **zalecenie nr 2, dotyczące przestrzegania procedury postępowania w tworzeniu, modyfikacji i zatwierdzaniu Indywidualnych Programów Usamodzielnienia zostało zrealizowane z uchybieniami.**

Akta kontroli: str.13, 20-58

ZALECENIE NR 3.

3. Objęcie wsparciem opiekunów usamodzielnienia pod kątem wzmocnienia ich kompetencji i odpowiedzialności za przebieg procesu usamodzielnienia. Do rozważenia możliwość dokonywania systematycznej oceny ich działalności, zaangażowania, osiąganych postępów w pracy z wychowankiem w procesie usamodzielnienia.

Osobą wspierającą wychowanka w pieczy zastępczej znajdującego się w procesie usamodzielnienia jest opiekun usamodzielnienia. Może być to osoba tworząca rodzinę zastępczą, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie lub inna osoba wskazana przez usamodzielnianego wychowanka.

Z badanej dokumentacji wynika, że początkowo wszystkie dzieci na opiekuna usamodzielnienia wybrały rodzica zastępczego. Jeden z wychowanków po opuszczeniu rodziny zastępczej na opiekuna wskazał swoją biologiczną siostrę.

Wszystkie osoby wybrane na opiekuna usamodzielnienia zapoznawane są z zadaniami opiekuna usamodzielnienia, tj. zaznajomione są z dokumentacją i drogą życiową osoby usamodzielnionej, opracowują wspólnie z osobą usamodzielnianą indywidualny plan usamodzielnienia. Ponadto są odpowiedzialne za realizację programu usamodzielnienia oraz jego modyfikacji, współpracują z rodziną osoby usamodzielnianej oraz ze środowiskiem lokalnym, zwłaszcza ze szkołą i gminą, opiniują wnioski o pomoc pieniężną na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz pomoc na zagospodarowanie.

W okresie objętym kontrolą dla opiekunów usamodzielnienia organizowane były szkolenia pod kątem wzmocnienia ich kompetencji i odpowiedzialności za przebieg procesu usamodzielnienia.

25 kwietnia 2015 r. odbyło się szkolenie skierowane do opiekunów usamodzielnienia tj. osób wspierających pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. Szkolenia obejmowały

dwa moduły: moduł I – Rola i obowiązki wynikające z pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Prawne uwarunkowania procesu usamodzielnienia; moduł II – Diagnoza potrzeb usamodzielniającej się młodzieży. Budowanie relacji między opiekunem a wychowankiem w momencie wchodzenia w dojrzałość, jako czynnik wspomagający realizację indywidualnego programu usamodzielniania. W szkoleniu uczestniczyło łącznie 23 opiekunów usamodzielniania.

12 października 2015 r. odbyło się szkolenie - Usamodzielnienie wychowanka opuszczającego rodzinę zastępczą i rola opiekuna usamodzielnienia. Szkolenie skierowane było dla osób pełniących funkcję opiekuna usamodzielnienia oraz dla osób, które w przyszłości miały pełnić funkcję opiekuna usamodzielnienia.

Podobnie jak poprzednio, szkolenie obejmowało dwa moduły: moduł I – Rola i obowiązki wynikające z pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia. Prawne uwarunkowania procesu usamodzielnienia; moduł II – Diagnoza potrzeb usamodzielniającej się młodzieży. Budowanie relacji między opiekunem a wychowankiem w momencie wchodzenia w dojrzałość, jako czynnik wspomagający realizację indywidualnego programu usamodzielniania.

Mimo, że szkolenie skierowane było do 18 opiekunów, a w zaproszeniach organizatorzy poinformowali o obowiązkowym przybyciu, w szkoleniu uczestniczyło zaledwie 7 osób., w tym 2 opiekunów spośród wychowanków, których dokumentację badano (wychowankowie * *Wylączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).*). Nie są znane zespołowi kontrolującemu przyczyny nieobecności pozostałych opiekunów usamodzielnienia.

Zajęcia prowadzone były przez pracowników merytorycznych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. W aktach prowadzonych przez Centrum znajduje się dokumentacja potwierdzająca realizację zadania, m.in. prezentacja multimedialna, zaproszenia do udziału w szkoleniu, listy obecności oraz zaświadczenia o odbyciu szkolenia.

Pani Dyrektor poinformowała zespół kontrolujący o planowanym w IV kwartale br. kolejnym szkoleniu dla opiekunów usamodzielnienia. Wyjaśniła, że zorganizowanie podobnego szkolenia we wcześniejszym terminie ze względu na małą liczbę uczestników, a tym samym ograniczoną możliwość realizacji szkolenia, w poprzednim jak i bieżącym roku nie było realizowane.

Ponadto w kontrolowanym okresie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach zorganizowało szkolenia dla rodzin zastępczych spokrewnionych:

1. Specyfika rodzicielstwa zastępczego w sytuacji rodzin zastępczych spokrewnionych”.

2. Szkolenie dla rodzin zastępczych zawodowych z zakresu psychologii i prawa oraz z zakresu metod wychowawczych,
3. Szkolenie „Okres dojrzewania dzieci przebywających w rodzinach zastępczych”, Szczególne potrzeby dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym przebywających w rodzinach zastępczych”,
4. Szkolenie „Wszyscy potrzebujemy kogoś, dla kogo będziemy najważniejsi”.

W celu usprawnienia procesu usamodzielnienia zgodnie z zaleceniem osoby pełniące funkcję opiekuna usamodzielnienia poddawani są raz do roku ocenie swojej działalności, zaangażowania oraz osiągniętych postępów w pracy z wychowankiem w procesie usamodzielnienia.

Spośród czterech osób objętych procesem usamodzielnienia w stosunku do jednej z nich dokonano oceny działalności opiekuna usamodzielnienia, jego zaangażowania, osiągniętych postępów w pracy z wychowankiem w procesie usamodzielnienia. Ocena taka dokonywana jest co najmniej raz do roku. W przypadku * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).* ocena opiekuna nastąpiła w związku ze zmianą opiekuna usamodzielnienia. Pozostali badani wychowankowie objęci są procesem usamodzielnienia krótszym niż 6 miesięcy, w związku z powyższym nie było potrzeby dokonywania oceny opiekuna usamodzielnienia.

Zespół kontrolny ustalił, że liczba opiekunów usamodzielnienia biorących udział w szkoleniach, mających na celu wzmocnienie ich kompetencji i odpowiedzialności za przebieg usamodzielnienia w stosunku do wszystkich opiekunów usamodzielnienia jest niewystarczająca, co stanowi **istotne uchybienie**. O ile Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach zorganizowało takie szkolenie dla wszystkich opiekunów usamodzielnienia, to nie zadbało aby wszystkie osoby nie uczestniczące w tym szkoleniu ponownie mogły zostać objęte wsparciem w innym terminie.

W związku z powyższym – **zalecenie nr 3 jest w trakcie realizacji – stwierdzono istotne uchybienia.**

Akta kontroli: str.13,21-58, 262-272, 273-286

ZALECENIE NR 4.

- 4. Zbadanie szans i ukierunkowanie opiekuna usamodzielnienia i wychowanka na właściwą drogę edukacyjną, dostosowaną do możliwości psychicznych, emocjonalnych, edukacyjnych wychowanka.** * *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).*

W związku z powyższym – w realizacji zalecenia nr 4 – stwierdzono istotne uchybienia.

Akta kontroli: str. 13,17, 302-314, 308-309

ZALECENIE NR 5.

- 5. We współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Cybince, ponowne dokonanie dogłębnego rozpoznania możliwości i potrzeb wychowanka pod względem samodzielnego funkcjonowania w środowisku, uregulowanie na tej podstawie jego sytuacji mieszkaniowej i zapewnienie mu szeroko rozumianego oparcia społecznego**

* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016r., poz.1764).

Akta kontroli: str. 18-20, 316-431

W związku z powyższym – zalecenie nr 5 jest w trakcie realizacji – stwierdzono istotne uchybienia.

ZALECENIE NR 6.

- 6. Wypracowanie we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej w Powiecie oraz z Placówką Opiekuńczo – Wychowawczą „Nasza Chata” w Cybince procedur postępowania w sytuacji usamodzielniania wychowanka z niepełnosprawnością intelektualną, w tym wychowanka nie posiadającego oparcia w rodzinie**

Z analizy wynika że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach wypracowało wraz z Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz z Placówką Opiekuńczo – Wychowawczą „Nasza Chata” w Cybince procedury postępowania w sytuacji usamodzielniania wychowanka z niepełnosprawnością intelektualną, w tym wychowanka nie posiadającego oparcia w rodzinie. Kierownicy Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie Słubickim oraz Dyrektor Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Cybince wraz z pracownikami i panią Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach na posiedzeniu w dniu 29 kwietnia 2015r., podjęli i zatwierdzili we współpracy procedury postępowania.

Zespół kontrolujący ustalił, że działania ujęte w procedurze postępowania w sytuacji usamodzielniania wychowanka z niepełnosprawnością intelektualną, w tym wychowanka nie posiadającego oparcia w rodzinie zawierają: wskazanie opiekuna usamodzielnienia, przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania rodziny osoby usamodzielnianej, dokonywanie wnikliwej analizy sytuacji potrzeb i możliwości wychowanków, spisanie indywidualnego programu usamodzielnienia, zapewnienie pomocy

i oparcia społecznego dla osób usamodzielnianych z niepełnosprawnością intelektualną, w tym dla osób nie posiadających oparcia w rodzinie, zapewnienie pomocy i wsparcia pracownika socjalnego, przeprowadzenie okresowej oceny efektów funkcjonowania rozwiązań w zakresie wspierania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w celu ich doskonalenia. Ustalono również, że jednostki pomocy społecznej, wspierające wychowanków ściśle współpracują ze sobą, udzielając im pomocy, wskazówek i informacji, starają się pomagać w rozwiązywaniu trudnych spraw czy sytuacji życiowych.

Z analizy wynika, że opracowanie ww. procedur ma służyć zapewnieniu usamodzielniającemu się wychowankowi z niepełnosprawnością intelektualną, w tym wychowankowi nie posiadającemu oparcia w rodzinie, najbardziej optymalnych warunków dla rozpoczęcia samodzielnego życia.

W związku z powyższym zalecenie nr 6 zostało zrealizowane.

Akta kontroli: str.13, 287-300

Wnioski i uwagi

Spośród 6 zaleceń, zalecenie nr 1, nr 3 oraz nr 5 – jest w trakcie realizacji, ale stwierdzono istotne uchybienia. Zalecenie nr 2 zostało zrealizowane z uchybieniami, w zaleceniu nr 4 stwierdzono istotne uchybienia, natomiast zalecenie nr 6 zostało zrealizowane.

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

1. Terminów dokonywania ocen okresowych.
2. Formalnego tworzenia i modyfikowania indywidualnych planów usamodzielnienia,
3. Ocen działalności opiekunów usamodzielnienia.
4. Wypracowania we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej w powiecie oraz z placówką opiekuńczo – wychowawczą „Nasza Chata” w Cybince procedur postępowania w sytuacji usamodzielniania wychowanka z niepełnosprawnością intelektualną.

W badanym zakresie stwierdzono istotne uchybienia pod względem:

1. Dokonywania oceny sytuacji dziecka w pełnym składzie specjalistów.
2. Dokonywania podczas oceny sytuacji dziecka analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną (zgodnie z art. 129 pkt 2 i 3 wyżej wymienionej ustawy).
3. Wysłuchania wychowanka, podczas oceny jego sytuacji (jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości pozwalają na to).
4. Nieprzeszkolenia wszystkich opiekunów usamodzielnienia pod kątem wzmocnienia ich kompetencji i odpowiedzialności za przebieg procesu usamodzielnienia.

5. Dokonywania pełnej diagnozy potrzeb i możliwości wychowanków, w tym także pod kątem możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku i zapewnienia mu oparcia społecznego.
6. Wsparcia wychowanka w nakierowaniu na właściwą drogę życiową, dostosowaną do możliwości psychicznych, emocjonalnych, edukacyjnych wychowanka, w tym również współpracy z instytucjami pomocy społecznej w tym zakresie.

Zalecenia pokontrolne

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia, na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli

zalecam:

1. Zapewnić uczestnictwo pedagoga i psychologa we wszystkich posiedzeniach dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, stosownie do art. 130 cyt. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Dokonywać analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną podczas oceny sytuacji dziecka, zgodnie z art. 129 pkt 2 i 3 cyt. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Zapewniać wysłuchanie dziecka jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają.
4. Przeszkalać wszystkich opiekunów usamodzielnienia pod kątem wzmocnienia ich kompetencji i odpowiedzialności za przebieg procesu usamodzielnienia.
5. Dokonywać pełnej diagnozy potrzeb i możliwości wychowanków, w tym także pod kątem możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku i zapewnienia mu oparcia społecznego.
6. Zapewniać wsparcie usamodzielniającym się wychowankom w nakierowaniu na właściwą drogę życiową, dostosowaną do ich możliwości psychicznych, emocjonalnych, edukacyjnych.
7. Ścisłe współpracować z instytucjami pomocy społecznej w zakresie zapewnienia wsparcia usamodzielniającym się i usamodzielnionym wychowankom.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi dyrektor jednostki kontrolowanej.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Dyrektorowi Powiatowego Centrum Rodzinie w Słubicach,
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Pouczenie

Informuję, że na podstawie art. 197d ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697 ze zm.), przysługuje Pani uprawnienie do złożenia zastrzeżeń do zaleceń pokontrolnych, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Zgodnie z art. 197d ust. 4 i 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest Pani zobowiązana do powiadomienia Wojewody w terminie 30 dni o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.

Kontrolujący:

Kierownik komórki do spraw kontroli:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Sylwia Czujko-Bury

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Tomasz Kozłowski

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO

Grażyna Jelska
Dyrektor
Wydziału Polityki Społecznej